

Huntide kaitsestaatus ja regulatsioonid Euroopa Liidus

Nr 1

16.01.2025

Euroopas on hunt ajalooliselt olnud pärismaine liik ja osa Euroopa bioloogilisest mitmekesisusest. Pärismaise liigina on suurkiskjast hunt Euroopa looduspärandi lahutamatu osa ja mängib olulist rolli Euroopa ökosüsteemides. Pärast seda, kui hundid 18. ja 19. sajandil suuremast osast Euroopast välja tõrjuti, hakkasid populatsioonid 1970. aastatel taastuma.¹ Alles viimasel viiel aastakümnel on Euroopas huntide vaenamine asendunud nende kaitsmisega, mis on ära hoidnud mitmete populatsioonide täieliku väljasuremise. Hunt on nüüdseks levinud enamikesse Euroopa Liidu liikmesriikidesse ning hunt liigina on võetud Euroopa Liidus ka looduskaitse alla.²

Euroopa Komisjoni raporti andmetel oli 2023. aastal hundi populatsioonid olemas kõigis Euroopa Liidu riikides, välja arvatud Iirimaa, Küprosel ja Maltal. Ühe hinnangu kohaselt elab Euroopa Liidu territooriumil hinnanguliselt umbes 20 300 hunti ning nenditakse, et huntide arvukus Euroopa Liidus tervikuna, sh Eestis, on kasvutrendis.³ Eestis oli Keskkonnaameti andmetel 2023. aasta sügisel umbes 39 hundikarja, koguarvuna 350–400 hunti.⁴ Seoses hundi arvukuse tõusuga on suurenenud ka huntide tekitatud kahju. Nii põhjustavad hundid üha enam konflikte kohalike põllumajandus- ja jahimeeste kogukondadega.⁵

Hoogustunud on ka avalik arutelu hundi kaitsestaatuses osas. Arutelude raames esitavad oma seisukohti nii looduskaitsejad, loomakasvatajad, teadlased, riigi esindajatest rääkimata. Küsimusega, et hundid oleks söönud ja lambad terved tegeletakse ka ELi tasandil – nii Euroopa Liidu Komisjonis kui Euroopa Parlamendis. Samuti on oodata käesoleva aasta kevadel Euroopa Kohtu otsust, mis peaks tooma osapooltele asjasse senisest rohkem selgust- ja õiguskindlust hundi kaitsestaatuses kindlaks määramise osas.

Huntide kaitset sätestav õigusraamistik

Leidmaks tasakaalu ja võimaldamaks huntide ja inimeste koeksisteerimist on nii Euroopa Liidu kui rahvusvahelisel tasandil vastu erinevaid õigusakte. Huntide kaitse Euroopa Liidu liikmesriikides põhineb nn elupaikade direktiivil (edaspidi *direktiiv*)⁶ Direktiivi eesmärk on looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega tagada bioloogiline mitmekesisus.⁷ Elupaikade direktiivi oluline eesmärk ongi säilitada kaitstavaid liike nende

¹ Suurkiskjate: hundi, ilvese ja pruunkaru kaitse ja ohjamise tegevuskava. Keskkonnaamet, 2022, lk 12.

Eriti suuremahuline ja laiaulatuslik tagakiusamine Lääne- ja Kesk- Euroopas viis liigi taandumiseni peamiselt kaugele ja hõreda inimasustusega piirkondadesse ning jäänukpopulatsioonid säilisid vaid Portugalis, Hispaanias, Itaalias, Kreekas ja Soomes ning suuremate ning sidusamate populatsioonidena Euroopa idaosas.

² [The situation of the wolf \(canis lupus\) in the European union](#), 2023, lk 7-8.

³ *Ibid*, lk 7-8.

⁴ Kliimaministeeriumi [pressiteade](#) 28.09.2024.

⁵ Koos hundi arvukuse tõusuga viimase veerandsaja kõrgeimale tasemele, tõusis Keskkonnaameti andmetel 2023. aastal kümnendi kõrgeimale tasemele ka huntide poolt murtud kariloomade arv. Kokku registreeris Keskkonnaamet 2023. aastal 1411 huntide poolt murtud lammast ja 25 veist.

⁶ Euroopa Liidu Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ, 21. mai 1992, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku säilitamise kohta.

⁷ Teatavad liikmesriigid, näiteks Eesti, said EL-ga ühinemisel kokku leppida, et nende territooriumil kohaldatakse hundi suhtes ainult elupaikade direktiivi artikli 14 kohast vähem ranget kaitset. Vastavalt

looduslikes elupaikades, et liigid saaksid täitsa oma ökoloogilist funktsiooni. Näiteks hundi kui suurkiskja ökoloogiline funktsioon seisneb eelkõige hundi saakloomade asurkondade ohjamises. Kui hunti tema looduslikus elupaigas ei esine, võivad muude liikide populatsioonid ülemäära suurened ja põhjustada kahju. Nii on see näiteks hirvlaste puhul, kes võivad põhjustada metsadele märkimisväärt kahju, kui nende asurkondade arvukust ei ohja suurkiskjad.⁸

Seoses liikide kaitsega näeb direktiiv ette kaks kaitsetaset, nimelt esiteks teatud liikide range kaitse vastavalt artiklile 12, mis eelkõige jahipidamise põhimõtteliselt keelab, ja teiseks vähem range kaitse vastavalt artiklile 14, mille kohaselt tuleb jahipidamist, mis on põhimõtteliselt lubatud, piirata, kui see on vajalik asjaomase liigi soodsa kaitsestaatuse säilitamiseks. Mõlemad liikide kaitse vormid on kohaldatavad hundi suhtes.⁹ Otsustav on hundipopulatsiooni asukoht.¹⁰ Direktiivi artiklis 12 ette nähtud range kaitse kohaselt on põhimõtteliselt keelatud hundi tahtlik tapmine, sealhulgas jahipidamine, ning erandid sellest keelust on võimalikud üksnes väga rangetes piirides. Kui paljudes liikmesriikides on hunt rangelt kaitstud elupaikade direktiivi artikli 12 alusel, siis Eestis kehtib direktiivi artikli 14 alusel nõrgem kaitse.¹¹ Hundijaht on põhimõtteliselt lubatud, kuid erandi saanud liikmesriigid peavad võtma kaitsemeetmeid, kui soodsa kaitsestaatuse säilitamine on ohus. Hundi soodne kaitsestaatus liikmesriigis võimaldab liigil seal täita oma ökoloogilist funktsiooni.

Rahvusvahelises õiguses on kõige olulisemaks hundi kaitse õigusallikaks Euroopa looduslike liikide ja looduslike elupaikade kaitse Berni konventsioon (edaspidi *Berni konventsioon*), mis võeti vastu 1979. aastal ja jõustus 1. juunil 1982. Eesti liitus Berni konventsiooniga 1992. aastal.¹² 2025. aasta seisuga on sellega liitunud üle 50 riigi üle kogu maailma. Kuna Berni konventsiooni osaline on ka Euroopa Liit¹³, siis on konventsioon liidu õiguse osana liikmesriikidele siduv. Berni konventsioon oli esimene üle-euroopalist haaret taotlev looduskaitseleping. Konventsiooni eesmärk on tagada kõigi looduslike taim- ja loomaliikide sh huntide ning nende elupaikade kaitse. Erilist tähelepanu pööratakse ohustatud liikide kaitsele.¹⁴ Hunt on Berni konventsiooni II lisas loetletud erikaitse alla kuuluva liigina, keda tuleb rangelt kaitsta. 12 osalisriiki on selles osas kehtestanud reservatsioonid, Eesti pole Berni konventsiooni rakendamise osas erandeid kehtestanud.¹⁵ Berni konventsiooni artikli 6 punkti a kohaselt peavad osalisriigid keelama huntide mis tahes tahtliku tapmise, eeskätt jahi. Konventsiooni artikkel 9 lubab teha sellest keelust erandeid üksnes loetletud põhjustel tingimusel, et teist sobivat lahendust ei ole ja erand ei kahjusta asjaomase populatsiooni säilimist. See kaitsestandard vastab Euroopa Liidu kohtujuristi J. Kokotti arvates direktiivi artiklites 12 ja 16 ette nähtud rangele kaitsele¹⁶ ning Berni konventsiooni artikkel 6 ja elupaikade direktiivi artikkel 14 ei ole omavahel vastuolus. Eespool nimetatud õigusaktides väljatoodud kohustused täiendavad üksteist.

Möödunud aasta 3. detsembris kiitis Berni konventsiooni alaline komitee heaks Euroopa Liidu ettepaneku muuta huntide kaitsestaatus rangelt kaitstud asemel kaitstuks. Hunt on muudatuste jõustumiseni loetletud rangelt kaitstava liigiks, ent alates 07.03.2025 on liik leitav Berni

nimetatud sättele on jaht põhimõtteliselt lubatud, kuid liikmesriigid peavad võtma kaitsemeetmeid, kui soodsa kaitsestaatuse säilitamine on ohus.

⁸ 12.12.2024 Euroopa Kohtu kohtujuristi ettepanek kohtuasjas [C-629/23](#), p 37-38.

⁹ Hundi kaitsetaset on Euroopa Kohus mitmeid kordi varasemalt analüüsinud. Vt nt 30. jaanuari 2002. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka *Caretta caretta* (C-103/00), 10. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola* (C-674/17), 11. juuli 2024. aasta kohtuotsus *Umweltverband WWF Österreich jt* (C-601/22).

¹⁰ 12.12.2024 Euroopa Kohtu kohtujuristi ettepanek kohtuasjas [C-629/23](#), p 37-38

¹¹ Vt ka Beck-aktuell, bw, 12.12.2024. [EU-weiter Wolfsschutz: Wie stellt man den maßgeblichen Erhaltungszustand fest?](#)

¹² [Konventsioon](#) kaitseb üle 500 loodusliku taimeliigi ja rohkem kui 1000 loodusliku loomaliigi.

¹³ [Euroopa looduslike liikide ja looduslike elupaikade kaitse Berni konventsioon FAQ](#), 03.12.2024.

¹⁴ Mõned taim- ja loomaliigid on võetud Berni konventsiooniga aga lausa erikaitse alla. Sellised liigid on kantud konventsiooni I lisasse (rangelt kaitstavad taimeliigid), II lisasse (rangelt kaitstavad loomaliigid) ja III lisasse (kaitstavad loomaliigid). IV lisas on välja toodud loomade püügiks ja surmamiseks keelatud võtted.

¹⁵ 12.12.2024 Euroopa Kohtu kohtujuristi ettepanek kohtuasjas [C-629/23](#), vt punktid 92-98.

¹⁶ *Ibid*, 93.

konventsioonis kirjas kui kaitstav liik. Alaline komitee, kes koosneb osalisriikide esindajatest vastutab liikide kaitse staatuse hindamise eest. Iga muudatus Berni konventsioonis tuleb vastu võtta kahe kolmandiku lepinguosaliste poolt. Lisade muudatused jõustuvad kolm kuud pärast vastuvõtmist.¹⁷ Muudatustega antakse suurem paindlikkus sotsiaal-majanduslike väljakutsete lahendamiseks, mis tulenevad hundi leviku jätkuvast laienemisest Euroopa territooriumil, säilitades samal ajal soodsa kaitsestaatuse kõikidele hundi populatsioonidele EL-is.

Eesti toetas samuti Berni konventsiooni muutmist hundi kaitsestaatuste leevendamise osas. Eesti lisas hääletamisel juurde kirjaliku avalduse, milles toodi välja, et Eesti toetab hundi kaitsestaatuse langetamist Berni konventsioonis solidaarsusest nende riikidega, kes kannatavad hundikahjude käes. Eesti rõhutas aga, et otsuste tegemisel tuleb kasutada teaduspõhiseid ja ajakohaseid andmeid ehk Euroopa Liidu tasandil tehtava otsuse puhul tuleb kindlasti arvestada 2025. aastal esitatava loodusdirektiivi aruande tulemusi, mis annab ülevaate huntide seisundi muutustest viimase kuue aasta jooksul.¹⁸

Samas on Berni konventsiooni muudatus pälvinud ka palju kriitikat. Paljude ekspertide hinnangul ei põhine huntide kaitsestaatuse alandamine teaduslikel alustel. Välja on toodud, et huntide kaitse nõrgendamise ja Berni konventsiooni muutmisega eirati ka kodanikuühenduste, Euroopa suurkiskjate algatust¹⁹ ja kodanike üleskutseid, kes nõudsid teaduslikke lahendusi. Juhtumiga hakkas tegelema Euroopa Ombudsman. Kaebus, mida Euroopa Ombudsman menetleb käsitleb seda, kuidas Euroopa Komisjon on kaebajate arvates sihipäraselt kogunud andmeid hundi populatsiooni mõju kohta EL-is ning eiranud parema õigusloome suuniste põhimõtteid.²⁰

Kohtuasi C-629/23 Eesti Suurkiskjad

Viimasel aastatel on suurenenud nii huntidega seotud kahjuhüvitamise nõuded kui ka huntide ohjamismeetodite seaduslikkusega seotud kohtuvaidlused. Näiteks esitas MTÜ Eesti Suurkiskjad Keskkonnaameti 2020. aastal kehtestatud hundi küttimismahtude määramise otsuse peale kaebuse. MTÜ heitis Keskkonnaametile ette huntide liigset küttimismahtu, mis väidetavalt seab ohtu hundi populatsiooni Eestis. Nii esimese kui teise astme kohtud jätsid kaebuse rahuldamata, leides, et Keskkonnaameti otsus oli õiguspärane. Kaebaja pöördus 2023. aasta Riigikohtusse, mis päädis sellega, et Riigikohus küsis eelotsust Euroopa Kohtust²¹, et saada selgust kaitsestaatuse kindlaksmääramise osas. Eelotsusetaotluse eesmärk on saada selgust küsimustes, mis on seotud hundi kaitsestaatuse kindlaksmääramisel. Eestile on tehtud EL õigusega erand huntide ohjamiseks, kuid riik peab tagama hundi soodsa kaitsestaatuse säilimise. Teisisõnu põhiliseks küsimuseks kohtumenetluses on hundi soodsa seisundi hindamine. Riigikohtu palvel tuleb Euroopa Kohtul vastata, et mil määral peab hundi kaitsestaatuse hindamisel arvesse võtma tema populatsiooni väljaspool Eestit. Samuti tuleb vastata küsimusele millist tähtsust kaitsestaatuse hindamisel omavad Maailma Looduskaitseliidu kriteeriumid. Ka vajab analüüsimist küsimus millist rolli mängivad majanduslikud sotsiaalsed ja kultuurilised vajadused ning piirkondlikud ja kohalikud iseärasused. Tuginedes Euroopa Kohtu vastustele saab Riigikohus teha huntide küttimismahu õiguspärasuse osas lõppotsuse. Euroopa Kohtu otsust on oodata hiljemalt 2025. aasta kevadeks. Euroopa Kohtu otsus aitab igal juhul tulevikus vältida ootamatusi ning suurendab erinevate osapoolte hulgas õiguskindlust.²²

¹⁷ Tuginedes analüüsile hundi kaitsestaatuse kohta ELis, tegi komisjon 2023. a detsembris ettepaneku muuta hundi kaitsestaatust ning nõukogu võttis ettepaneku vastu 2024. a septembris. Komisjoni ettepanek vastas ka Euroopa Parlamendi 2022. a novembris väljendatud seisukohale.

¹⁸ Kliimaministeeriumi [pressiteade](#) 28.09.2024.

¹⁹ <https://www.lcie.org/>

²⁰ Euroopa Ombudsmanile saadetud [kaebus](#) 1758/2024/FA, 28.10.2024.

²¹ Riigikohus pöördus 2023. a oktoobris asja lahendamiseks Euroopa Kohtu poole küsimustega, milliseid kriteeriume tuleb loodusdirektiivi järgi arvesse võtta hundi soodsa kaitsestaatuse määramisel. Eelotsusetaotlus, mille esitas [Riigikohus \(Eesti\) 16. oktoobril 2023 – MTÜ Eesti Suurkiskjad versus Keskkonnaamet \(Kohtuasi C-629/23. Eesti Suurkiskjad\)](#).

²² Kliimaministeeriumi [pressiteade](#), 13.12.2024.

Küll aga esitas möödunud aasta lõpus Euroopa Kohtu kohtujurist oma sisulised ettepanekud eelotsustaotlusele. Kohtujuristi seiskohad kattusid suuresti Eesti riigi seisukohtadega kaitsestaatuse hindamise osas. Kuigi kohtujuristi seisukoht ei ole siduv, kasutab Euroopa Kohus kohtujuristi ettepanekuid lõppotsuse tegemisel.²³ Kohtujurist selgitas, et liikmesriik saab meetmeid rakendada direktiivi kohaldamise osas üksnes oma territooriumil või selle osades. Seetõttu saab liikmesriik hoolitseda üksnes enda territooriumi panuse eest bioloogilise mitmekesisuse tagamiseks.²⁴ Kui liikmesriik kohaldab elupaikade direktiivi artiklit 14 ning hinnata tuleb asjaomaste liikide kaitsestaatus, on territoriaalne raamistik asjaomase liikmesriigi territoorium. Samas on oluline arvestada piiriüleste populatsioonide seisundit, liigi levimisvõimalusi üle piiride ning teha koostööd riikidega, kellega jagatakse ühiseid populatsioone. Liikmesriigid peavad arvestama sidemetega, mis on liigi selle liikmesriigi enda territooriumil esinevate ja teistes liikmesriikides olevate populatsioonide vahel – või nende sidemete puudumisega.²⁵ Samuti toonitas kohtujurist, et liigi populatsiooni kaitsestaatus ei saa pidada soodsaks vaid selle alusel, et veel arvukam populatsioon ei oleks ühiskondlikult aktsepteeritav ning et soodsa kaitsestaatus hindamisel tuleb arvesse võtta parimaid kättesaadavaid andmeid ja meetodeid.²⁶ Kohtujuristi hinnangul saab kaitsestaatus lugeda soodsaks olukorras, kus liik saab territooriumil täita oma ökoloogilist funktsiooni.²⁷ Seega kaitsestaatus saab käsitleda kui asjaomast liiki mõjutavate tegurite summat, mis pikema aja jooksul võib mõjutada liigi levikut ja populatsiooni arvukust liikmesriikide Euroopa territooriumil. Kaitsestaatus on soodne, kui on täidetud kolm tingimust. Esiteks peab andmete põhjal liigi populatsiooni dünaamika kohta olema võimalik eeldada, et liik on oma looduslikus elupaigas elujõuline püsinud pikema aja jooksul ja on seda jätkuvalt. Teiseks ei tohi liigi looduslik levila olla vähenemas ega väheneda tõenäoliselt ka lähitulevikus. Kolmandaks peab selle liigi populatsiooni pikaajaliseks säilimiseks olemas olema piisavalt suur elupaik, mis tõenäoliselt ka tulevikus ei vähene.²⁸

Kokkuvõte

Eestis ja Euroopa Liidus on hoogustunud arutelu hundi kaitsestaatuses. Huntide arvukuse tõusuga on kasvanud ka konfliktid erinevate osapoolte vahel, suurenenud on hundi tekitatud kahjud, teisalt on tippkiskjast hunt kui liik oluline ökosüsteemis. Seega on oluline arvestada erinevate osapoolte huvisid ja leida õiguspärane tasakaal huntide kaitsestaatuses.

Triinu Põdramägi
nõunik
triinu.podramagi@riigikogu.ee

Kasutatud allikad

Beck-aktuell, bw, 12.12.2024. EU-weiter Wolfsschutz: Wie stellt man den maßgeblichen Erhaltungszustand fest? Arvutivõrgus: <https://rsw.beck.de/aktuell/daily/meldung/detail/eugh-generalanwalt-C62923-wolf-schutz-erhaltungszustand#>

Harenberg, M. Wie viele Wölfe braucht Europa? 13.12.2024. Arvutivõrgus: <https://www.lto.de/recht/hintergruende/h/eugh-europaeischer-gerichtshof-woelfe-jagd-estland>

Eelotsusetaotlus, mille esitas Riigikohus (Eesti) 16. oktoobril 2023 – MTÜ Eesti Suurkiskjad *versus* Keskkonnaamet (Kohtuasi C-629/23, Eesti Suurkiskjad). Arvutivõrgus: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?sessionId=A7EDB96FF2A5427D5D4B56F8B>

²³ Harenberg, M. [Wie viele Wölfe braucht Europa?](#) LTO –13.12.2024.

²⁴ 12.12.2024 Euroopa Kohtu kohtujuristi ettepanek kohtuasjas [C-629/23](#), p 36.

²⁵ *Ibid*, p 55.

²⁶ *Ibid*, p 70-77 ja p 89-91.

²⁷ *Ibid*, p 39-40.

²⁸ *Ibid*, p 43-46

[A343D5D?text=&docid=280515&pageIndex=0&doclang=ET&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1577828](https://eur-lex.europa.eu/lexUri.do?text=&docid=280515&pageIndex=0&doclang=ET&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1577828)

Euroopa Liidu Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ, 21. mai 1992, looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimeistiku säilitamise kohta.

Euroopa suurkiskjate algatus – IUCNi liigikaitse komisjoni erirühm Euroopa looduskeskkonna ja looduslike elupaikade kaitse konventsiooni alalise komitee jaoks, „(Hundi (*Canis lupus*) kaitsestaatus hindamine Euroopas)“, 2. september Arvutivõrgus: <https://www.lcie.org/>

Euroopa Ombudsmanile saadetud kaebus 1758/2024/FA, 28.10.2024. Arvutivõrgus: https://www.ombudsman.europa.eu/en/opening-summary/et/194686?fbclid=IwY2xjawHxUkxleHRuA2FlbQJxMAABHTCDhHJYxvHQR9XF7A2R9sJSVB9CCOBHPjO9SuvbVRvIwFe2R4_vQTIxNg_aem_CaLiL3kTpizg6X3Nv5ga_A

Euroopa Kohtu kohtujuristi ettepanek kohtuasjas C-629/23, 12.12.2024. Arvutivõrgus: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=293414&pageIndex=0&doclang=ET&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=22090463>

Euroopa looduslike liikide ja looduslike elupaikade kaitse Berni konventsioon. Arvutivõrgus: <https://www.coe.int/en/web/bern-convention>.

Euroopa looduslike liikide ja looduslike elupaikade kaitse Berni konventsioon FAQ, 03.12.2024. Arvutivõrgus: <https://rm.coe.int/qa-on-the-bern-convention-and-wolves-2770-3322-7018-v-1-copy/1680b1ef0e>.

Keskkonnaamet 2022. Suurkiskjate: hundi, ilvese ja pruunkaru kaitse ja ohjamise tegevuskava. Arvutivõrgus: <https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2023-06/Suurkiskjate%20kaitse%20ja%20ohjamise%20tegevuskava%202022-2031.pdf>.

Kliimaministeeriumi pressiteade 28.09.2024. Arvutivõrgus: <https://kliimaministeerium.ee/uudised/eesti-toetab-solidarsusest-teiste-el-riikidega-hundi-kaitsestaatus-leependamist>.

Kliimaministeeriumi pressiteade, 13.12.2024. Arvutivõrgus: <https://kliimaministeerium.ee/uudised/euroopa-kohtu-kohtujurist-toetab-hundijahi-jatkumist-eestis-seniste-pohimotete-jargi>

The situation of the wolf (*canis lupus*) in the European union, 2023, lk 7-8. Arvutivõrgus: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5d017e4e-9efc-11ee-b164-01aa75ed71a1/language-en>

Ulukikahjustused ja suurkiskjakahjud. Keskkonnaameti andmed. Arvutivõrgus: <https://keskkonnaportaal.ee/et/ulukikahjustused-ja-suurkiskjakahjud>

EU-weiter Wolfsschutz: Wie stellt man den maßgeblichen Erhaltungszustand fest? Arvutivõrgus: <https://rsw.beck.de/aktuell/daily/meldung/detail/eugh-generalanwalt-C62923-wolf-schutz-erhaltungszustand>